

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Yttrande

Datum
2023-09-11

Inkom 2023-09-12
Dnr KS-2021-658-307
Dpl 312 ^{1 (6)}

Ärendebeteckning
401-4287-2023

Östhammars kommun
Box 66
742 21 Östhammar

Granskningsyttrande angående översiktsplan för Östhammars kommun, Översiktsplan 2023 med sikte på 2040, Uppsala län

Inledning

Östhammars kommun har översänt förslag till översiktsplan, ”Översiktsplan 2016”, för granskning enligt 3 kap. 12 § plan och bygglagen (PBL 2010:900). Den nu gällande översiktsplanen antogs år 2016.

Länsstyrelsen lämnade ett samrådsyttrande den 11 mars 2022 (dnr 401-1118-2022).

Länsstyrelsen lämnade ett granskningsyttrande den 9 november 2022 (dnr 401-6371-2022). Då ändringar gjorts i handlingarna har kommunen ställt ut översiktsplanen på en ny granskning.

Enligt 3 kap 16 § PBL ska länsstyrelsen i samband med utställning av översiktsplan avge ett granskningsyttrande över planförslaget. Av yttrandet ska det framgå om:

- förslaget inte tillgodoser ett **riksintresse** enligt [3](#) eller [4 kap.](#) miljöbalken,
- förslaget kan medverka till att en **miljökvalitetsnorm** enligt 5 kap. miljöbalken inte följs,
- redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (**LIS-områden**) inte är förenlig med [7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken](#),
- sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt (**mellankommunala frågor**), och
- en bebyggelse eller ett byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till människors **hälsa eller säkerhet** eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Enligt 3 kap 20 § PBL ska länsstyrelsens granskningsyttrande läggas in i den antagna översiktsplanen. Om länsstyrelsen inte har godtagit planen i en viss del, ska det anmärkas i planen.

Granskningssynpunkter

Allmänt om planförslaget

Östhammar har efter samrådet reviderat och kompletterat planförslaget utifrån flertalet av länsstyrelsens och andra statliga myndigheters synpunkter. Efter att översiktsplanen har ställts ut på granskning under hösten 2022 har förslaget återigen reviderats. Ändringarna som skett bedöms som väsentliga utifrån ett medborgarperspektiv varför en ny granskning hålls. Länsstyrelsen kan dock konstatera att de texter och ställningstaganden som berör länsstyrelsens ingripandegrunder inte har förändrats på ett väsentligt sett. Länsstyrelsens yttrande har därför inte förändrats i någon nämnvärd utsträckning jämfört med tidigare granskningsyttrande.

Översiktsplanen har kompletterats med kartor som visar motstående intressen för respektive tätort, vilket bidrar till att förtydliga de aspekter som behöver uppmärksammas i den efterföljande planeringen. Såväl strategier som riktlinjer har förtydligats vilket gör att översiktsplanens roll som vägledande dokument inför kommande planering har stärkts. Länsstyrelsen ser det även som mycket positivt att strategier för att säkerställa dricksvatten- och avloppsförsörjningen har antagits och arbetats in i planförslaget. Översiktsplanen är kommunens viktigaste verktyg för att ta ställning till den långsiktiga bebyggelseutvecklingen utifrån bland annat möjligheterna till VA-försörjning. En långsiktig och väl förankrad VA-plan, som integreras med kommunens översiktsplan, är därför ett bra styrmedel för kommunen vid hantering av VA-frågor då det inte är långsiktigt hållbart att bedöma förutsättningar och VA-lösningar för ett bebyggelseområde i taget.

Länsstyrelsen noterar dock att ett flertal fördjupade utredningar ska tas fram efter att planen antagits, däribland dagvattenpolicy, fördjupad översiktsplan för kust, gröstrukturprogram, klimatanpassningsplan, gestaltungsprogram och kulturmiljöprogram. Bristen på sektorsövergripande underlag gör det svårare att bedöma föreslagen markanvändnings lämplighet utifrån allmän synpunkt. Länsstyrelsen anser dock att framtagna översiktsplaner kan ge stöd i framtida mark- och vattenanvändning. Det är dock viktigt att arbetet med de fördjupade underlagen prioriteras. Länsstyrelsen rekommenderar även kommunen att arbeta med en rullande planeringsprocess, där successiva ändringar eller tillägg kan göras för frågor som saknas eller inte är tillräckligt behandlade, allt eftersom nya sektorsunderlag tas fram.

Riksintressen

Naturvård (3 kap. 6 § MB)

Utanför Forsmarks kust finns ett riksintresseområde för energiproduktion för vindkraft utpekad. Kommunen anger att i området som omfattas av riksintresseenergiproduktion för vindbruk finns en av de tätaste havsörnsstammarna i Sverige. Havsörnen är upptagen i bilaga 1 av EU- fågeldirektivet/habitatdirektivet och att arten är fridlyst i Sverige enligt 4 § artskyddsförordningen. Kommunen gör därför bedömningen att riksintresset för naturvård ska vara överordnat riksintresset för energiproduktion. Länsstyrelsen delar kommunens bedömning.

Elproduktion och/ eller eldistribution (3 kap. 8 § MB)

Utanför Forsmarks kust finns ett område utpekad som riksintresse för energiproduktion vind. Kommunen har i översiktsplanen angett att detta riksintresse ska underordna sig riksintresset för naturvård. Länsstyrelsen delar denna bedömning.

Värdefulla ämnen och mineral (3 kap. 7 § MB)

Dannemora omfattas av två delvis motstridiga riksintressen dels riksintresse för värdefulla ämnen och material, dels riksintresse för kulturmiljö. Kommunen har tagit ställning till att det inom Dannemora är riksintresset för värdefulla ämnen och material som ska ha företräde om det två riksintressena är oförenliga. Länsstyrelsen delar kommunens bedömning men anser att påtaglig skada på riksintresset för kulturmiljö ska undvikas så långt det är möjligt.

Miljökvalitetsnormer för vatten (MKN)

Länsstyrelsen ställer sig positiv till de ändringar som kommunen har gjort sedan samrådet angående miljökvalitetsnormer för vatten. Även om det hade varit önskvärt med en framtagen dagvattenpolicy och åtgärdsprogram som grund för översiktsplaneringen kan länsstyrelsen konstatera att avsnittet om vattenplanering har utvecklats avsevärt jämfört med samrådsversionen och tydligare strategier har formulerats. Det är även mycket positivt att VA planen har integrerats med översiktsplanen, vilket skapar förutsättningar för en hållbar vattenanvändning och förbättring av vattenstatus vid exploatering.

Översiktsplanen är inte tillräckligt detaljerad för att kunna bedöma den föreslagna mark- och vattenanvändningens påverkan på berörda vattenförekomster. I kommande detaljplanering finns därför ett behov av att utreda om miljökvalitetsnormerna kan följas.

Hälsa och säkerhet

Farligt Gods

Av översiktsplanen framgår att en riskutredning ska genomföras inom 150 meter från väg 288 som utgör farligt godsled. Länsstyrelsen anser att en riskbedömning alltid ska genomföras när ny bebyggelse planeras inom detta avstånd från transportled för farligt gods. I vissa fall räcker det dock med att genomföra en bedömning utan krav på utredning från sakkunnig expert. Det gäller exempelvis när bebyggelse inte planeras i direkt närhet av den farliga godssleden eller när befintlig bebyggelse är placerad mellan riskobjekt och exploateringsområdet.

Strandskydd

I översiktsplanen pekas två områden för tätortsutveckling ut inom område som omfattas av utökat strandskydd. Det gäller Gimodammens bostadsområde (BS202) i Gimo och Klockarbacken 2 (BS 401) i Österbybruk.

Länsstyrelsen tolkar formuleringarna som att kommunen har för avsikt att hantera en bebyggelseutveckling inom strandskyddsområde med dispensförfarande och inte genom upphävande av strandskyddet i detaljplan. Möjligheten för en kommun att i detaljplan upphäva strandskyddet ska i princip vara detsamma som vid prövning av en dispens från strandskyddet (prop. 2008/09:119 s. 50 och 119).

Länsstyrelsen vill upplysa om att ett utökat förfarande ska tillämpas för detaljplaner som är av betydande intresse för allmänheten. Områden där strandskyddet påverkas kan anses vara av betydande intresse för allmänheten, men endast i de fall då tidigare allmänt tillgänglig mark tas i anspråk. (jfr prop. 2013/14:126 sid. 74–75).

Som särskilda skäl för att upphäva strandskyddet hänvisas till 7 kap. 18 § punkt 6, dvs. områdena behöver tas i anspråk för att tillgodose ett mycket angeläget intresse. I det här fallet gäller det behovet av bostäder i attraktivt läge för att locka människor att flytta till Gimo och Österbybruk.

Länsstyrelsen kan konstatera att punkt 6 - *ett mycket angeläget intresse* innebär mycket speciella omständigheter som är mer eller mindre unika till sin karaktär. Att en kommun önskar främja tätortsutveckling inom strandskyddat område är relativt vanligt förekommande och kan därmed inte sägas utgöra en händelse som är unik till sin karaktär. Upphävande eller dispens kommer därmed inte kunna medges med stöd av 7 kap 18 § punkt 6.

Det särskilda skälet som anges i 7 kap. 18 c § punkt 5 - området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området kan enligt praxis åberopas för att upphäva strandskyddet med hänsyn till tätortsutveckling. Detta under förutsättning att vissa omständigheter föreligger. För att det ska vara fråga om ett angeläget allmänt intresse bör den planerade åtgärden långsiktigt ge fördelar för samhället. Hur många bostäder som behöver byggas för att exploateringen ska räknas som ett angeläget allmänt intresse som medför långsiktiga fördelar för samhället beror bland annat på storleken på orten samt behovet på orten. Bedömningen underlättas av om det finns tydliga kopplingar mellan behovet av att ta marken i anspråk och kommunens bostadsförsörjningsansvar kopplat till förväntad befolkningsökning. Det krävs också att intresset av att bygga bostäder inte kan tillgodoses utanför området och enligt gällande praxis måste det med hänsyn till den restriktiva tillämpningen av strandskyddsbestämmelserna ställas vissa krav på den utredning som kommunen lägger fram för att bevisa detta.

På rådande underlag kan länsstyrelsen inte bedöma om det föreligger särskilda skäl för att upphäva strandskyddet med hänvisning till 7 kap. 18 § punkt 5. Denna prövning kommer att behöva hänskjutas till kommande prövningar om kommunen väljer att gå vidare med förslaget i dess nuvarande utformning.

För råd kopplat till upphävande med hänvisning till 7 kap. 18 c punkt 5 hänvisas till framtagna vägledning från länsstyrelsen i Västra Götaland. [Strandskydd - Råd till kommunerna i Västra Götaland avseende särskilda skäl för upphävande av strandskydd. Angeläget allmänintresse. \(lansstyrelsen.se\)](#)

Medverkande

Beslutet har fattats av Landshövding Stefan Attefall med planhandläggare Anna Silver som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Länsråd Cecilia Magnusson, chef för samhällsavdelningen Kristina Jansson, enhetschef plan- och bostadsenheten Asmah Ismaal, krisberedskapssamordnare Tommy Törling, miljöskyddshandläggare Sylvia Fernandez, naturvårdshandläggare Linda Bonnevier, vattenhandläggare Jan Eckhäll, vattenstrateg Cristina Trigal och länsantikvarie Roger Edenmo, deltagit.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på

www.lansstyrelsen.se/dataskydd